

Skript

HISTORISCH TIJDSCHRIFT

Recensie: Gender en gezondheid

Auteur: Maaïke de Jongh

Verschenen in Skript Historisch Tijdschrift, jaargang 42.3, pp. 48-49.

© 2020 Stichting Skript Historisch Tijdschrift, Amsterdam

p-ISSN: 0165-7518

e-ISSN: 3051-2506

Skript Historisch Tijdschrift is een onafhankelijk wetenschappelijk blad dat viermaal per jaar verschijnt. De redactie, bestaande uit studenten en pas afgestudeerden, wil bijdragen aan actuele historische debatten, en biedt getalenteerde studenten de kans om hun werk aan een breder publiek te presenteren.

GENDER EN GEZONDHEID

De bundel *Gender, Health, and Healing, 1250-1550* biedt een nieuwe blik op gezondheid in het Europa van de late middeleeuwen en Renaissance. In het onderzoek naar genezing en gezondheidszorg in deze periode stonden voorheen academische teksten centraal. Deze bronnen hebben veel informatie en kennis opgeleverd, maar bieden volgens de auteurs van deze bundel slechts een eenzijdig beeld van gezondheid. Door in dit werk gender centraal te stellen hopen ze een andere kijk op gezondheid te bewerkstelligen: één die niet alleen kijkt naar de academische en professionele onderdelen van gezondheidszorg, maar ook alle andere manieren waarop mensen nadachten over gezondheid en zorg. In de bundel komen bijvoorbeeld zaken aan de orde die we tegenwoordig zouden bestempelen als self-care, zoals baden, cosmetica en bidden.

Een genderbenadering is hier nuttig omdat gezondheidszorg buiten de muren van de professionele sfeer vooral werd beoefend door vrouwen. Omdat de term gezondheidszorg daarom vaak wordt geassocieerd met mannelijk en professioneel, wordt ook de term 'bodywork' gebruikt, bedacht door Mary Fissell. Bodywork omvat de vele manieren waarop zorgverleners, vaak vrouwen, voor zieken zorgden. Bij bodywork moet worden gedacht aan bijvoorbeeld een

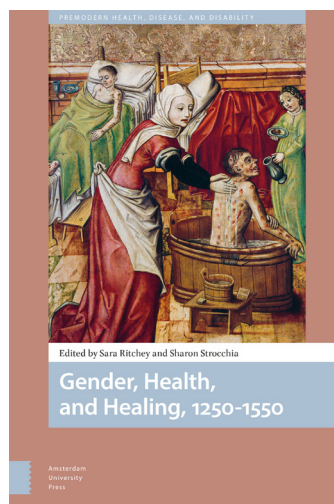
moeder of dochter die bidt voor de zieke, een herborist die de zieke probeerde te genezen met kruiden of iemand die relikwieën bezat waarvan werd gedacht dat deze geneeskrachtige werkingen hadden. Dit waren allemaal mensen zonder professionele titel, maar die toch van fundamentele betekenis zijn voor het begrijpen van de ideeën over gezondheid in deze periode.

Om onderzoek te kunnen doen naar ideeën over gezondheidszorg, die zich veelal hebben gevormd buiten traditionele academische teksten om, hebben de auteurs van deze bundel een grote verscheidenheid aan bronsoorten gebruikt. Dit zijn vaak bronsoorten die nog niet zijn bekeken in het onderzoek naar gezondheidszorg, omdat ze op het eerste gezicht 'slechts' religieuze of juridische documenten zijn. Zo kijkt Sara Ritchey in haar essay 'Caring by the Hours' naar een psalter dat werd gebruikt in een Luiks begijnhof. Zij laat zien dat dit psalter door de begijnen werd gebruikt bij het zorgen

voor de zieken onder hun hoede. Het zijn dit soort bijzondere bronsoorten die deze bundel de moeite waard maken. De gebruikte onderzoeksmethoden zijn zeer inspirerend voor iedere onderzoeker die geïnteresseerd is in de geschiedenis van gezondheidszorg. In deze essays wordt de lezer uitgenodigd om op een andere manier na te denken over traditionele grenzen van gezondheid en genezing.

Naast onderzoek naar gezondheidszorg beoefend door vrouwen, belicht deze bundel ook gezondheidszorg gericht op vrouwen. Zo laten Montserrat Cabré en Fernando Salmón zien in het artikel 'Blood, Milk, and Breastbleeding' dat in de middeleeuwen werd gedacht dat bloeduitscheiding uit de borsten wees op gekte bij de vrouw. Volgens de humorenleer, die centraal stond in het denken over gezondheidszorg in de middeleeuwen, werd het menstruatiebloed bij een zwangere vrouw door het lichaam omgezet in zowel voeding voor de baby als in moedermelk. Wanneer er een disbalans was bij de vrouw kon het gebeuren dat dit proces niet goed lukte en de vrouw dus bloed lekte uit haar borsten. Deze disbalans werd veroorzaakt doordat het bloed verhit was geraakt. De excessieve hitte steeg vervolgens naar het hoofd, waardoor de vrouw gek kon worden. De auteurs leggen op gedetailleerde wijze uit hoe deze ziekte iets zegt over de middeleeuwse houding tegenover de vrouw. Aan de ene kant werd de vrouw en het vrouwelijke lichaam gezien als vruchtbaar en verzorgend, maar aan de andere kant ook als giftig en gek.

Het gebruik van bijzonder bronmateriaal en de focus op vaak

Sara Ritchey en Sharon Strocchia, eds., *Gender, Health, and Healing, 1250-1550*. Amsterdam University Press, 2020; ISBN 978 94 6372 4517; 330 pagina's; €109,00.

regionale teksten of microstudies zorgt ervoor dat de bundel ontzettend rijk en gedetailleerd is. Deze keuze heeft echter ook een negatieve kant. Bij de getrokken conclusies ontbreekt vaak een koppeling naar het macroniveau, waardoor de lezer het overzicht soms kwijtraakt. Nu blijft het vooral een specialistisch werk, dat niet bedoeld is voor een breed publiek. Het zal vooral historici aanspreken die zich al bezig houden met de medische geschiedenis van de late middeleeuwen en de renaissance. Voor hen is dit een onmisbaar werk, dat hopelijk inspireert tot verder onderzoek in het rijke veld van gezondheid en genezing. ■

Maaïke de Jongh volgt momenteel de onderzoeksmaster Geschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam. Ze is geïnteresseerd in gendergeschiedenis, wetenschapsfilosofie en medische geschiedenis. Ook is ze hoofdredacteur van Skript Historisch Tijdschrift.